

**PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA W BYDGOSZCZY

ul. Długa 47,85-034 Bydgoszcz
Tel. 52 345-56-44, Fax 52 345-56-17
E-mail: bydgoszcz@uokik.gov.pl

Bydgoszcz, dnia 23 września 2015 r.

Znak: RBG-61-20/13/KL

DECYZJA NR RBG -10/2015

- I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) w zw. z art. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 945) oraz stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów – po przeprowadzeniu postępowania w sprawie podejrzenia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

po uprawdopodobnieniu stosowania przez **Optima Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Gdańsku** praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

1. stosowaniu opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co może stanowić naruszenie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz. U. z 2003 r., Nr 153, poz. 1503 ze zm.);
2. stosowaniu opłaty wstępnej, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co może stanowić naruszenie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz. U. z 2003 r., Nr 153, poz. 1503 ze zm.),

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i po zobowiązaniu się przez Optima Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Gdańsku do zaniechania stosowania zakazanych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, **nakłada się na Optima Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Gdańsku obowiązek wykonania tego zobowiązania poprzez:**

A. wprowadzenie – w miejsce praktyki określonej w pkt I.1. sentencji decyzji - opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania konsumenta (jako usługi opcjonalnej) za każdą uzgodnioną w umowie wizytę, w stałej wysokości dla wszystkich umów, której wysokość będzie przedstawiona w stosowanych przez Spółkę tabelach produktowych dostępnych dla konsumentów oraz będzie odpowiadała wartości realizowanego świadczenia, a ilość wizyt będzie uzależniona od czasu trwania umowy pożyczki;

B. wprowadzenie – w miejsce praktyki określonej w pkt I.2. sentencji decyzji - opłaty wstępnej, pobieranej jednokrotnie, w stałej wysokości dla wszystkich umów, której wysokość będzie przedstawiona w stosowanych przez Spółkę tabelach produktowych dostępnych dla konsumentów i ustalona zostanie w oparciu o koszty czynności podejmowanych w związku z zawarciem umowy,
w terminie do dnia 10 marca 2016 r..

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.) w zw. z art. 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 945) oraz stosownie do art. 33 ust. 4, 5 i 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

nakłada się na Optima Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Gdańsku obowiązek złożenia - w terminie do 10 kwietnia 2016 r. - sprawozdania z realizacji wykonania przyjętego zobowiązania poprzez przedłożenie:

A. nowych tabel produktowych dostępnych dla konsumentów;

B. 5 umów o kredyt konsumencki zawartych w marcu 2016 r. z uruchomioną usługą obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania konsumenta;

C. dokładnych kalkulacji dla nowych wysokości opłat za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania konsumenta oraz opłaty wstępnej, w której zostaną przedstawione zarówno czynności wchodzące w skład tej opłaty, jak również jednostkowe koszty ich wykonania.

UZASADNIENIE

W dniu 21 września 2012 r. – postanowieniem Nr RBG-177/2012 – Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: **Prezes UOKiK** lub **organ ochrony konsumentów**) wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające, mające na celu wstępne ustalenie, czy wzorce umowne stosowane przez Optima S.A. z siedzibą w Gdańsku (**przekształcona w toku postępowania w Optima Sp. z o.o.** – dalej: **Spółka, Pożyczkodawca** lub **Optima**) zawierają niedozwolone postanowienia umowne, a co za tym idzie, czy miało miejsce naruszenie chronionych prawem interesów konsumentów, uzasadniające podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach, tj. art. 479³⁸§1 i art. 479³⁹ k.p.c. w związku z art. 385¹-385³ k.c. oraz mające na celu wstępne ustalenie, czy nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy

konsumentów w szczególności w związku z naruszeniem przepisów ustawy o kredycie konsumenckim oraz innych ustaw (RBG-405-32/12/KL).

Ponadto w dniu 21 grudnia 2012 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wszczął postępowanie wyjaśniające, mające na celu wstępne ustalenie, czy wybrani przedsiębiorcy niebędący bankami i świadczący konsumentom usługi finansowe dopuścili się, w zakresie pobierania opłat oraz prezentacji kosztów, naruszenia przepisów uzasadniających wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ust. 2 w zw. z ust. 1 ww. ustawy lub podjęcie działań przewidzianych w odrębnych ustawach (sygn. DDK-405-67/12/BK).

W toku tych postępowań Prezes UOKiK przeprowadził analizę wzorców umów oraz formularzy informacyjnych dotyczących kredytu konsumenckiego, jak również zweryfikował treść umów zawartych z konsumentami nadesłanych przez Optima S.A. Przeprowadzona analiza pozwoliła Prezesowi UOKiK stwierdzić, że przedsiębiorca może stosować praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Mając powyższe na uwadze – postanowieniem Nr RBG-143/2013 z dnia 19 czerwca 2013 r. – organ ochrony konsumentów wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

A.

1. niepodawaniu w formularzu informacyjnym dotyczącym kredytu konsumenckiego informacji o wysokości stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, co może stanowić naruszenie art. 13 ust. 1 pkt 12 w zw. z art. 14 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126, poz. 715 ze zm.);
2. niepodawaniu w umowach kredytu konsumenckiego informacji o wysokości rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, co może stanowić naruszenie art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. Nr 126, poz. 715 ze zm.),

co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

B.

1. podawaniu w formularzu informacyjnym nieprawdziwej informacji o całkowitej kwocie do zapłaty poprzez nieuwzględnienie w niej kosztu opłaty za obsługę w miejscu zamieszkania oraz kosztu ubezpieczenia spłaty pożyczki, co może stanowić nieuczciwą praktykę rynkową, o której mowa w art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. nr 171, poz. 1206);
2. podawaniu nieprawdziwej informacji o wysokości rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania, co może stanowić naruszenie art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. nr 171 poz. 1206);
3. wprowadzeniu w błąd co do proporcji pomiędzy całkowitym kosztem kredytu a całkowitą kwotą kredytu, poprzez prezentowanie informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej

przy założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty kredytu, co może stanowić nieuczciwą praktykę rynkową, o której mowa w art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. nr 171, poz. 1206);

4. podawaniu nieprawdziwej informacji o całkowitym koszcie kredytu poprzez nieuwzględnianie w nim kosztu opłaty za obsługę w miejscu zamieszkania oraz kosztu ubezpieczenia, co może stanowić nieuczciwą praktykę rynkową, o której mowa w art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym w zw. z art. 5 pkt 6 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim.
5. stosowaniu opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co może stanowić naruszenie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r., Nr 153, poz. 1503 ze zm.);
6. stosowaniu opłaty wstępnej, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co może stanowić naruszenie art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r., Nr 153, poz. 1503 ze zm.);

co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

C.

1. pobieraniu, w sytuacji odstąpienia przez konsumenta od zawartej umowy o kredyt konsumencki, odsetek od kwoty kredytowanych kosztów, co może być sprzeczne z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. Nr 126, poz. 715).
2. uzależnianie przyjęcia od konsumenta wniosku o udzielenie pożyczki od jednoczesnego wyrażenia zgody na przesyłanie informacji handlowych drogą elektroniczną, wbrew uregulowaniom z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. 2002 Nr 144, poz. 1204 ze zm.),

co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Jednocześnie Prezes UOKiK wezwał przedsiębiorcę do ustosunkowania się do przedstawionych zarzutów. W piśmie z dnia 5 lipca 2013 r. Optima przedstawiła swoje stanowisko dotyczące kwestionowanych praktyk.

Odpowiadając na zarzut określony w **pkt I.1.** oraz **I.2.** sentencji niniejszej decyzji Spółka wskazała, że praktyki przez nią stosowane nie mogą być uznane za bezprawne. Praktyki te nie są bowiem sprzeczne z obowiązującymi przepisami prawa i nie mogą być uznane za naruszające dobre obyczaje. Jak argumentował przedsiębiorca - kwestia ukształtowania opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania oraz opłaty wstępnej nie jest uregulowana w przepisach prawa krajowego i unijnego. Nie istnieją również przepisy prawa, które choćby w

sposób ogólny odnosiłyby się do kwestii maksymalnej wysokości kosztów kredytu, tak jak czyniła to poprzednio obowiązująca ustawa z dnia 20 lipca 2001 roku o kredycie konsumenckim (uchylony art. 7a poprzednio obowiązującej ustawy o kredycie konsumenckim). Oznacza to, że ustawodawca zdecydował, iż koszt kredytu winny kształtować czynniki ekonomiczne i rynkowe, a nie przepisy prawa.

W dalszej części pisma Spółka zauważyła, że jedną z podstawowych zasad prawa cywilnego jest zasada autonomii woli stron, na którą składa się, między innymi, swoboda umów. Zasada ta pozwala na kształtowanie stosunków cywilnoprawnych mocą własnych decyzji określonych podmiotów i jest pochodną konstytucyjnej zasady wolności gospodarczej. Jednocześnie Optima oświadczyła, że zasada ta doznaje oczywiście ograniczenia w zakresie umów zawieranych z konsumentami, których celem jest ochrona konsumenta jako słabszej strony stosunku umownego. Prawo konsumenckie chroni konsumenta, nakładając na przedsiębiorców obowiązki w zakresie informowania konsumentów o przedmiocie umowy i jej treści, w tym o szczególnych zasadach danej umowy. Ponadto – precyzuje przedsiębiorca - prawo wprowadza określone ograniczenia w zakresie swobody umów, wskazując m.in. na pewne postanowienia obligatoryjne lub zakazujące stosowania określonych postanowień. Przepisy o kredytach konsumenckich nie zawierają jednak regulacji, które prowadziłyby do ograniczeń w zakresie kształtowania cen towarów czy usług.

Optima wskazała, że wartość opłat przez nią pobieranych stanowi cenę rynkową. Stąd też – zauważa przedsiębiorca - oczekiwanie Prezesa UOKiK, by opłata przygotowawcza oraz opłata za obsługę w miejscu zamieszkania była ustalona zawsze na jednakowym poziomie (niezależnie od wartości pożyczki i ryzyka jakie w związku z tym ponosi przedsiębiorca), albo też była tożsama z kosztami poniesionym przez przedsiębiorcę, nie znajduje podstaw w obowiązujących przepisach prawa i byłoby ewidentnym naruszeniem zasady swobody działalności gospodarczej i swobody umów. Niedopuszczalne jest – w ocenie Spółki – ograniczenie swobody działalności gospodarczej przedsiębiorców poprzez nakazanie im stosowania określonych przez Prezesa UOKiK cen, jedynie w oparciu o klauzulę generalną, jaką jest klauzula dobrych obyczajów.

Dodatkowo Spółka nadmieniła, iż nawet gdyby uznać, że stosowane opłaty nie są ekwiwalentne w stosunku do wartości usługi (czemu przedsiębiorca kategorycznie przeczy), to ta potencjalna nawet nieekwiwalentność świadczeń nie oznacza automatycznie, iż stosowane postanowienia umowy są sprzeczne z dobrymi obyczajami, czy zasadami współżycia społecznego. W ocenie Optimy świadczenie nieekwiwalentne nie jest samo przez się sprzeczne z dobrymi obyczajami. Z wyrażonej w art. 353¹ k.c. zasady swobody umów wynika przyzwolenie na faktyczną nierówność stron umowy. Z tych powodów przyjęto, że nieekwiwalentność sytuacji prawnej stron umowy nie wymaga co do zasady istnienia okoliczności, które by ją usprawiedliwiały, skoro stanowi ona wyraz woli stron.

W uzupełnieniu swojego stanowiska Spółka pismem z dnia 9 sierpnia 2013 r. przedstawiła uwagi ogólne związane ze swobodą działalności gospodarczej wyrażonej w art. 2, art. 20 oraz art. 22 Konstytucji. W ocenie Optima, interpretacje przedstawione przez Prezesa UOKiK ograniczają swobodę działalności gospodarczej pozabankowych instytucji finansowych na rzecz ochrony konsumentów. Przedsiębiorca zauważył, iż ustawodawca nie zdecydował się na poddanie tego typu działalności nadzorowi krajowego organu regulacyjnego, a w zakresie swojej działalności korzystają oni w pełni ze swobody działalności gospodarczej. Pożyczkodawca potwierdził również tezy wskazane we wcześniejszej korespondencji,

rozbudowując je o dodatkowe elementy składające się na argumentację Spółki dotyczącą poszczególnych zarzutów kwestionowanych w toku postępowania.

Spółka w dniu 3 października 2013 r. zapoznała się z materiałem dowodowym zebrany w trakcie niniejszego postępowania, a także złożyła informację o osiągniętym przychodzie w okresie od 1 lipca 2012 r. do 30 czerwca 2013 r.

W piśmie z dnia 20 lutego 2014 r. Optima udzieliła odpowiedzi na pytania Prezesa UOKiK związane z prowadzoną działalnością, a także złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy administracyjnej.

W dniu 22 maja 2014 r. Prezes UOKiK wydał decyzję częściową nr RBG-10/2014, w której orzekł w zakresie zarzutów wskazanych w pkt A, B (w zakresie pkt 1-4) oraz C sentencji postanowienia o wszczęciu przedmiotowego postępowanie.

Do rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie pozostała kwestia zarzutów wskazanych w pkt I.B.5 oraz I.B.6. sentencji postanowienia o wszczęciu postępowania (odpowiednio pkt I.1. oraz I.2. sentencji niniejszej decyzji), w których Optimie zarzucono stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na:

- stosowaniu opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co może stanowić naruszenie art. 3 ust. 1 u.z.n.k.;
- stosowaniu opłaty wstępnej, której wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłaty, co może stanowić naruszenie art. 3 ust. 1 u.z.n.k..

W dniu 3 czerwca 2014 r. Optima S.A. z siedzibą w Gdańsku została przejęta przez MoneyNow Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku. Nowo powstała spółka zmieniła nazwę na Optima Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku.

W toku postępowania Prezes UOKiK wezwał Spółkę do przedstawienia informacji dotyczących aktualnego kształtu działań związanych z powyższymi praktykami. W odpowiedzi na powyższe pismo Spółka przedłożyła żądane informacje, a także wniosła o wydanie decyzji w trybie art. 28 u.o.k.i.k., określając czynności, które mają zostać przez nią podjęte w ramach tego zobowiązania oraz przedstawiła informacje na temat formy i sposobu kształtowania opłaty za obsługę w domu oraz opłaty wstępnej

Organ ochrony konsumentów zawiadomił Pożyczkodawcę o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o możliwości zapoznania się z aktami sprawy (pismo z dnia 18 sierpnia 2015 r.). Przedsiębiorca nie skorzystał z powyższego uprawnienia.

Prezes UOKiK ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie zebranych w toku postępowania dokumentów organ ochrony konsumentów ustalił, że niniejsze postępowanie zostało wszczęte przeciwko Optima S.A. z siedzibą w Gdańsku, która była wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000000916, prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Gdańsk-Północ w Gdańsku, Wydział VII Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego.

W dniu 3 czerwca 2014 r. na podstawie uchwał Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki MoneyNow Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku z dnia 3 czerwca 2014 r. oraz Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki Optima S.A. z siedzibą w Gdańsku z dnia 3 czerwca 2014 roku doszło do połączenia – w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ustaw z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 ze zm.) - spółki MoneyNow Sp. z o.o., jako spółki przejmującej ze spółka Optima S.A., jako spółkę przejmowaną. Nowopowstały podmiot zmienił firmę na Optima Sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku (KRS 0000355315). Tym samym spółka Optima Sp. z o.o. (KRS 0000355315) wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki spółki Optima S.A.

W związku z prowadzoną działalnością, Spółka zawiera z konsumentami umowy o kredyt konsumencki, w szczególności na podstawie wzorca „*Umowa pożyczki nr...*” – dalej Umowa. Kontrakt zawierany jest z konsumentem w jego domu.

W zakresie zarzutu przedstawionego w **punkcie I.1.** sentencji niniejszej decyzji Prezes UOKiK ustalił na podstawie dokumentów i oświadczeń przedłożonych przez Optimę, że przedstawiciel Spółki wypełnia wraz z konsumentem wnioski o udzielenie pożyczki i potwierdza tożsamość klienta z dokumentami (dowód osobisty), a także weryfikuje dokumenty potwierdzające źródło i wysokość dochodu. W trakcie podpisania umowy konsument określa sposób obsługi pożyczki – obsługa bezgotówkowa bądź obsługa pożyczki w miejscu zamieszkania konsumenta. Jeśli konsument decyduje się na obsługę bezgotówkową - przedstawiciel udziela mu instrukcji dalszego działania i na tym etapie kończy się kontakt osobisty przedstawiciela z konsumentem. W każdym przypadku przedstawiciel dostarcza do Spółki poprawnie wypełniony wniosek konsumenta wraz z wymaganymi załącznikami.

W przypadku wyboru przez konsumenta opcji obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania, przedstawiciel uzgadnia z nim sposób zapłaty za obsługę pożyczki, dzień tygodnia oraz godzinę odbierania płatności. Po akceptacji wniosku przez Optimę, przedstawiciel po raz kolejny odwiedza konsumenta w celu podpisania umowy i przekazania mu kwoty pożyczki. W trakcie tej wizyty przedstawiciel wypełnia wraz z konsumentem formularz umowy o pożyczkę oraz, gdy konsument o to wnioskuje, przedstawia mu projekt umowy pożyczki. W przypadku wyboru przez konsumenta opcji obsługi pożyczki w domu konsumenta, po podpisaniu umowy pożyczki, przedstawiciel przekazuje jemu określoną kwotę pożyczki w gotówce.

Spląty pożyczki w formie rat odbierane są przez przedstawiciela w trakcie wizyt w terminach uzgodnionych wcześniej z konsumentem. Przedstawiciel, odbierając płatności od pożyczkobiorcy kwituje odbiór gotówki na posiadanym przez konsumenta harmonogramie płatności oraz odnotowuje datę i kwotę wpłaty konsumenta na liście należności.

Pożyczkodawca zobowiązuje się wobec konsumenta, który złożył oświadczenie dotyczące wyboru opcji obsługi pożyczki w domu, do wykonania kompleksowej obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania konsumenta. Obsługa ta polega przede wszystkim na dostarczeniu konsumentowi *Kwoty do wypłaty*, a następnie odebraniu *Łącznego zobowiązania*, zgodnie z postanowieniem § 2.2 umowy pożyczki „*Wysokość Opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania jest to kwota płatna jednorazowo, niezależnie od ilości rat pożyczki, ilości wykonywanych przez Przedstawiciela Optima S.A. wizyt w miejscu zamieszkania Pożyczkobiorcy oraz wysokości łącznego zobowiązania*”. Informacja o wysokości opłaty za

obsługę w domu jest przekazywana konsumentowi przed zawarciem umowy o pożyczkę (k. 672-673).

Prezes UOKiK ustalił, że wysokość opłaty za obsługę w miejscu zamieszkania konsumenta uzależniona jest od wysokości udostępnianego pożyczkobiorcy kapitału i obliczana jest według współczynnika ustalonego przez Spółkę, który uzależniony jest od ilości rat wskazanych w umowie, a także wybranej opcji ubezpieczenia (o ile była dostępna w ofercie). Do 16 listopada 2014 r. wartość współczynnika prezentowała się w następujący sposób:

Współczynnik obsługi	Ilość rat	Ubezpieczenie opcja	data obowiązywania od - do
0,2317	20	1	2012- 16.01.2014
0,2581	40	1	2012-16.01.2014
0,2459	50	1	2012-16.01.2014
0,2384	70	1	2012-16.01.2014
0,2317	20	2	2012-16.01.2014
0,2593	40	2	2012-16.01.2014
0,2404	50	2	2012-16.01.2014
0,2186	70	2	2012-16.01.2014
0,2338	20	3	2012-16.01.2014
0,2773	40	3	2012-16.01.2014
0,2654	50	3	2012-16.01.2014
0,2382	70	3	2012-16.01.2014

Źródło: informacja od przedsiębiorcy

Współczynnik uległ zmianie w dniu 17 stycznia 2014 r. i do dnia wydania decyzji wynosi:

Współczynnik obsługi	Ilość rat	Ubezpieczenie opcja	data obowiązywania od
0,2305	20	brak	2014-01-17
0,2141	40	brak	2014-01-17

0,1868	50	brak	2014-01-17
0,2464	70	brak	2014-01-17

Źródło: informacja od przedsiębiorcy

W zakresie zarzutu przedstawionego w **punkcie I.2.** sentencji niniejszej decyzji Prezes UOKiK ustalił, że opłata wstępna pobierana jest za czynności związane z zawarciem umowy. Czynności te obejmują etap przygotowawczy przed zawarciem umowy pożyczki. Na wysokość opłaty wstępnej składają się koszty administracyjne, w tym koszty wstępnej weryfikacji informacji przekazywanych przez zwracającego się o pożyczkę konsumenta w procesie tzw. prescoringu, koszty sprawdzenia czy dany konsument figuruje w bazach dłużników oraz koszt wizyty/wizyt przedstawiciela w miejscu zamieszkania konsumenta na etapie przedkontraktowym.

Koszt czynności przygotowawczych podejmowanych przed zawarciem z konsumentem umowy pożyczki obliczany jest jako stały współczynnik wartości w odniesieniu do kapitału. Stały współczynnik dla opłaty wstępnej w odniesieniu do kapitału, obowiązujący w okresie do 16 stycznia 2014 roku prezentuje tabela poniżej:

Współczynnik opłaty wstępnej	Ilość rat	Ubezpieczenie opcja	obowiązuje od
0,1	20	1	2013-03-07
0,05	40	1	2011-12-01
0,1	40	1	2013-03-07
0,05	50	1	2011-12-01
0,1	50	1	2013-03-07
0,1	70	1	2013-03-07
0,1	20	2	2013-03-07
0,05	40	2	2011-12-01
0,1	40	2	2013-03-07
0,05	50	2	2011-12-01
0,1	50	2	2013-03-07
0,1	70	2	2013-03-07
0,1	20	3	2013-03-07
0,05	40	3	2011-12-01
0,1	40	3	2013-03-07
0,05	50	3	2011-12-01

0,1	50	3	2013-03-07
0,1	70	3	2013-03-07

Źródło: informacja od przedsiębiorcy

Stały współczynnik dla opłaty wstępnej w odniesieniu do kapitału, obowiązujący w okresie od 17 stycznia 2014 do chwili wydania niniejszej decyzji:

Współczynnik opłaty wstępnej	Ilość rat	Ubezpieczenie opcja	obowiązuje od
0,267	20	X	2014-01-17
0,284	40	X	2014-01-17
0,287	50	X	2014-01-17
0,3	70	X	2014-01-16

Źródło: informacja od przedsiębiorcy

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) – dalej: **u.o.k.i.k.** jest uprzednie zbadanie przez organ ochrony konsumentów, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło, pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem organu ochrony konsumentów, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami skarżonego przedsiębiorcy. Uzasadnione było zatem w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa UOKiK działań przewidzianych w przepisach u.o.k.i.k.

I.

Przepis art. 24 ust. 1 ww. ustawy stanowi, iż „Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów”, natomiast art. 24 ust. 2 określa, iż „Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego; 2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji; 3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji”.

Oceny, czy w danym przypadku mamy do czynienia z praktyką określoną w wyżej wymienionym przepisie należy dokonać na podstawie ustalenia łącznego spełnienia trzech przesłanek, którymi są:

- **działania przedsiębiorcy,**
- **bezprawność tych działań,**
- **godzenie w zbiorowe interesy konsumentów.**

Działanie przedsiębiorcy

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 u.o.k.i.k., ilekroć w ustawie tej jest mowa o przedsiębiorcy, rozumie się przez to w pierwszej kolejności przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz. U. z 2013r., poz. 672, ze zm.). Przepis art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły. Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 tej ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą.

Mając powyższe na uwadze uznać należy, iż Spółka - prowadząc działalność gospodarczą jako osoba prawna - jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 u.o.k.i.k. Tym samym jej działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Bezprawność działań

Bezprawność w rozumieniu art. 24 ust. 1 u.o.k.i.k. polega na zachowaniu przedsiębiorcy - w postaci działania, jak również zaniechania - które jest sprzeczne z powszechnie obowiązującym porządkiem prawnym, a więc zarówno z normami prawnymi jak również z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. Bezprawność jest przy tym obiektywnym czynnikiem, a więc niezależna jest od winy i jej stopnia, jak również bez znaczenia jest świadomość istnienia naruszeń lub wystąpienia szkody.

W świetle przepisu art. 24 ust. 2 pkt 3 u.o.k.i.k przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności stosowanie nieuczciwych praktyk rynkowych lub czynów nieuczciwej konkurencji.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz. U. z 2003 r. Nr 253, poz. 1503 ze zm.) - dalej: **u.z.n.k.** - zakazane jest działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, jeżeli zagraża lub narusza interes innego przedsiębiorcy lub klienta. W art. 3 ust. 2 ustawodawca dokonał przykładowego wyliczenia czynów będących czynami nieuczciwej konkurencji.

Uznanie danej praktyki za czyn nieuczciwej konkurencji wymaga wykazania, iż jest ona działaniem lub zaniechaniem podjętym w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, a jej negatywny wydzźwięk przejawia się w zagrożeniu lub naruszeniu interesu innego przedsiębiorcy (względnie przedsiębiorców) lub klienta (względnie klientów), jeżeli jednocześnie jest sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami¹. Powyższy przepis stanowi

¹ J. Szwaja, *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Komentarz*, Warszawa 2000, s. 135.

klauzulę generalną, niemniej jednak w doktrynie i orzecznictwie zaakceptowany jest pogląd, iż art. 3 ust. 1 może stanowić samodzielną podstawę do uznania praktyki za czyn nieuczciwej konkurencji, pomimo iż nie można go odnieść do któregośkolwiek ze stypizowanych czynów wyraźnie zakazanych, wymienionych w rozdziale II u.z.n.k.²

W rozumieniu tejże ustawy dla uznania konkretnego działania lub zaniechania za czyn nieuczciwej konkurencji wystarczy, jeżeli narusza ono prawo lub dobre obyczaje, przy czym sprzeczność z prawem lub dobrymi obyczajami nie musi istnieć jednocześnie. Ponadto do stwierdzenia bezprawności wystarczające jest wykazanie, iż dane działanie jest sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Bez znaczenia jest także zamiar i intencja podmiotu popełniającego dany czyn, istotny jest bowiem sam fakt bezprawności danego działania³. Do wykazania bezprawności postępowania przedsiębiorcy, pozwalającego na pociągnięcie go do odpowiedzialności z tytułu czynu nieuczciwej konkurencji, wystarczające jest wskazanie naruszenia przepisów prawa lub dobrych obyczajów, który jednocześnie narusza lub może naruszać interes innego przedsiębiorcy lub klienta (konsumenta).

Pojęcie dobrych obyczajów nie jest w prawie zdefiniowane, ale podobnie jak zasady współżycia społecznego, jest przedmiotem wielu orzeczeń sądowych oraz opracowań doktryny. Wskazuje się w nich, że dobre obyczaje to uczciwe zasady postępowania i ustalone zwyczaje w ujęciu etyczno-moralnym, a na ich treść składają się elementy etyczne i socjologiczne kształtowane przez oceny moralne i społeczne, stanowiące uzupełnienie porządku prawnego.

W zakresie określenia istoty poszanowania dobrych obyczajów orzecznictwo odwołuje się m.in. do istoty dobrego obyczaju jako szeroko rozumianego szacunku dla drugiego człowieka. Przy takim założeniu sprzeczne z dobrym obyczajem jest np. nierzetelne udzielanie informacji konsumentom, wykorzystanie ich niewiedzy czy braku doświadczenia życiowego⁴. W doktrynie przybliżając treść omawianego pojęcia, zwraca się także uwagę na fakt, iż wedle tradycyjnego stanowiska dobre obyczaje były oceniane z punktu widzenia zasad etycznych i moralnych, podstawą orzekania zaś miało być „*poczucie godności ogółu ludzi, myślących sprawiedliwie i słusznie*”. Miarę tych wymogów stanowił poziom moralny właściwy godziwemu życiu zarobkowemu i gospodarstwu. Posługiwano się w tym ujęciu pewnym wzorcem w postaci przeciętnego członka danej społeczności, a także odwołaniem do pewnych wartości pożądaných i akceptowanych w obrocie rynkowym⁵. Literatura dopuszcza także dokonywanie stosownych ocen na podstawie norm środowiskowych, a więc o węższym zasięgu oddziaływania.

Z uwagi na to, iż normy postępowania będące „dobrymi obyczajami” mają z reguły charakter moralny i zwyczajowy, nie da się określić zamkniętego ich katalogu. Dopiero w konkretnej sytuacji możliwe jest przypisanie im określonej treści poprzez ocenę konkretnego postępowania z punktu widzenia ukształtowanej, uczciwej postawy przedsiębiorców - przyjmując za miernik uczciwości ocenę zorientowaną na zapewnienie niezakłóconego

---

² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 31 lipca 1995, I ACr 308/95 – „Jeżeli określone działanie nie mieści się w katalogu czynów wyraźnie zakazanych przez ustawę należy na podstawie przewidzianej w art. 3 ustawy klauzuli generalnej, jako uniwersalnego zakazu nieuczciwej konkurencji, ocenić charakter tego działania z uwzględnieniem przesłanek zawartych w tym przepisie”.

³ J. Szwaja, *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Komentarz*, Warszawa 2000, s. 147.

⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 marca 2005 r., sygn. akt VI ACa 774/2004.

⁵ zob. A. Kraus, F. Zoll, *Polska ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji*, Poznań 1929, s. 26 i 171.

funkcjonowania konkurencji przez rzetelne i niezafałszowane współzawodnictwo pod względem jakości, ceny i innych pożądaných przez klientów cech oferowanych towarów i usług oraz poszanowanie pozycji konsumentów. Jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy: *W płaszczyźnie stosunków kontraktowych zasady te wyrażają się istnieniem powszechnie akceptowanych reguł przyzwoitego zachowania się wobec kontrahenta. Szczególne znaczenie mają reguły uczciwości i rzetelności tzw. „kupieckiej”, których należy wymagać od przedsiębiorcy – profesjonalisty na rynku, a mianowicie przestrzegania dobrych obyczajów, zasad uczciwego obrotu, rzetelnego postępowania czy lojalności i zaufania*⁶. Zdaniem organu ochrony konsumentów, zasady uczciwości i rzetelności kupieckiej przy tworzeniu umowy kredytu konsumenckiego powinny uwzględniać również interes konsumentów, a przynajmniej go nie naruszać. Działania przedsiębiorcy nie powinny dążyć do uprzywilejowania tylko silniejszej strony kontraktu, z jednoczesnym pokrzywdzeniem tej słabszej – czyli konsumenta.

Przepis art. 3 ust. 1 u.z.n.k odsyła również do przesłanki zagrożenia lub naruszenia interesu innego przedsiębiorcy lub klienta. Pod pojęciem „klienta” należy również rozumieć konsumenta w rozumieniu u.o.k.i.k.⁷ Interesy konsumenta należy rozpatrywać przede wszystkim w wymiarze ekonomicznym, to znaczy, że w ramach prowadzonej działalności gospodarczej przedsiębiorca powinien dążyć do tego, aby interes ekonomiczny nie doznał nieusprawiedliwionego uszczerbku na skutek nierzetelnych działań przedsiębiorcy.

W celu dokonania oceny, czy dana praktyka narusza dobre obyczaje konieczne jest określenie skutków, jakie z niej wynikają zarówno dla konsumenta, jak i dla przedsiębiorcy.

1.

W ocenie Prezesa UOKiK, Optima może stosować opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania konsumentów, których wysokość nie odpowiada wartości świadczeń realizowanych w ramach tej opłat, co może naruszać dobre obyczaje, a przez to stanowi działanie bezprawne.

Opłata za obsługę w miejscu zamieszkania pobierana jest w zamian za odbiór rat pożyczki w domu konsumenta przez przedstawiciela Pożyczkodawcy (wierzyciel stawia się w miejscu zamieszkania dłużnika, w celu odbioru świadczenia). Wysokość ww. opłaty zależy od całkowitej kwoty pożyczki. Zdaniem przedsiębiorcy, jest to wynikiem wzrostu ryzyka związanego z jego obsługą w zakresie dostarczania, jak i późniejszego odbierania rat przez przedstawiciela Spółki. Jednocześnie Pożyczkodawca przyznaje, że jej przedstawiciel nie jest ubezpieczony na okoliczność odbioru rat pożyczki w domu konsumenta, ani też Spółka nie posiada dodatkowego ubezpieczenia na okoliczność odbioru tych rat (k. 676). Tym samym stałe koszty związane z ryzykiem związanym z obsługą pożyczki w domu są takie same bez względu na to, jaką kwotę jest zobowiązany spłacić dłużnik w określonym dniu.

Potwierdzeniem tego, że opłata w domu nie pozostaje w bezpośrednim związku z faktycznym pokryciem kosztów wykonanej usługi (nie jest ekwiwalentna) świadczy również fakt, że wysokość współczynnika, przy pomocy którego obliczana jest ww. opłata, uzależniona jest od tego, do jakiej grupy osób skierowana jest oferta pożyczki gotówkowej. Tym samym wyższy jest współczynnik dla pożyczek na 40 tygodni, gdyż jest on skierowany do nowych klientów, bez pozytywnej historii spłaty rat poprzednich zobowiązań, a pożyczki z ratami na 50

⁶ Wyrok SN z dnia 22 czerwca 2010 r., sygn. IV CSK 555/09.

⁷ Por. wnioski wynikające z wyroku SOKiK w Warszawie z dnia 20 lutego 2007 r. sygn. akt XVII AmA 95/07.

tygodni i mniejszym współczynnikiem oferowane są wyłącznie stałym klientom, którzy spłacili poprzednie pożyczki zgodnie z umową (k. 672).

Zdaniem Prezesa UOKiK sam fakt pobierania opłaty za odbiór raty pożyczki w domu nie budzi zastrzeżeń. Odbiór pożyczki w domu jest bez wątpienia świadczeniem dodatkowym przy umowie pożyczki. Jest jednak świadczeniem ściśle związanym z udzieloną pożyczką, a przedsiębiorca udzielający pożyczki zasadnicze wynagrodzenie powinien pobierać za udzielenie pożyczki, a nie za świadczenia dodatkowe.

Wysokość opłaty za obsługę w miejscu zamieszkania powinna być ekwiwalentna względem wartości usługi świadczonej przez przedsiębiorcę, gdy tymczasem w analizowanej sprawie wysokość ta uzależniona jest od kwoty pożyczki. Pożyczkodawca udzielając pożyczek w różnej wysokości temu samemu konsumentowi, powinien zastrzegać opłatę za obsługę pożyczki w domu na takim samym poziomie (odbiór pożyczki zawsze następuje bowiem na tych samych warunkach). Tymczasem, dla pożyczek o takiej samej ilości rat opłata za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania ustalana jest na różnym poziomie. Przykładowo, dla umów zawartych do 16 stycznia 2014 dla pożyczki w kwocie 700 zł na 50 tygodni, opłata za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania wynosi 172,13 zł (opcja I ubezpieczenia), natomiast dla pożyczki w kwocie 6.000 zł na 50 tygodni, opłata za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania wynosi 1.475,40 zł (przy tej samej opcji ubezpieczenia). Podobnie wyglądała sytuacja od 17 stycznia 2014 r. – pożyczka 1.000 zł na 40 rat to opłata za obsługę w domu w wysokości 214,40 zł, ale już przy pożyczce na 5.000 zł opłata ta wynosiła 1070,50 zł.

Na marginesie należy nadmienić, iż zgodnie z oświadczeniem Pożyczkodawcy w 2012 r. zawarł on z konsumentami umów, w których możliwy był wybór formy udostępnienia środków kredytowych (pożyczka Optima 40/Optima 50) i tylko w jednym przypadku konsument zdecydował się na zawarcie umowy bez opcji obsługi pożyczki w domu (karta akt – 107). Powyższe dane wskazują na iluzoryczność „fakultatywności” omawianej opcji i utwierdzają Prezesa UOKiK w przekonaniu, że konsument zawierając umowę ze Spółką był niejako „skazany” na wybór obsługi pożyczki w swoim domu, co generowało po jego stronie dodatkowe, nadmierne koszty, które nie były związane ze świadczeniem spełnianym przez Pożyczkodawcę.

Reasumując, zdaniem organu ochrony konsumentów, w świetle zaprezentowanych powyżej okoliczności, przyjęty przez Optimę sposób naliczania opłaty za obsługę w domu powoduje brak ekwiwalentności względem wartości usługi świadczonej przez Spółkę w ramach tej opłaty, przez co jej poziom jest niewspółmierny do oferowanej usługi, która mimo że jest rzekomo dodatkowa – dołączana jest do niemal każdej pożyczki udzielanej przez Pożyczkodawcę. Powyższe działanie może zagrażać ekonomicznym interesom konsumentów i stanowić przy tym działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami. Niezbędne jest zatem przyjęcie takiej metodologii kalkulowania ww. opłaty, by odpowiadała ona wartości realizowanego świadczenia, a nie wzrastała proporcjonalnie do kwoty udzielanej pożyczki.

Wobec powyższego, zdaniem Prezesa UOKiK, opisane działanie przedsiębiorcy może być niezgodne z dobrymi obyczajami oraz może zagrażać interesom klienta, a tym samym stanowić naruszenie art. 3 ust. 1 u.z.n.k.

2.

Oplata wstępna pobierana jest za czynności związane z zawarciem umowy pożyczki. Co do zasady, koszty przygotowań związanych z zawarciem umowy są takie same, bowiem czynności wykonywane przez Pożyczkodawcę w związku z zawarciem umowy przebiegają według ustandaryzowanego schematu. W odniesieniu do powyższego należy stwierdzić, że ponoszenie przez przedsiębiorcę wysokich kosztów związanych z przyjętym przez niego systemem funkcjonowania nie powinno skutkować nadmiernym obciążaniem konsumentów kosztami.

Przykładowo, przedsiębiorca w umowach zawieranych z konsumentami przed 16 stycznia 2014 r. zastrzegł opłatę wstępną w wysokości 300 zł dla pożyczki w kwocie 3000,00 zł na 50 rat (opcja I ubezpieczenia), a dla pożyczki w kwocie 500,00 zł – opłatę wstępną ustalił na poziomie 50 zł na 50 rat (opcja I ubezpieczenia). Odmiennie wygląda sytuacja konsumenta w zakresie pobieranej od niego opłaty wstępnej od 17 stycznia 2014 r. W takiej sytuacji konsument przy pożyczce w wysokości 5000 zł na 40 rat zostaje obciążony opłatą wstępną w kwocie 1.420 zł, ale już przy pożyczce na 1000 zł przy takim samym okresie kredytowania – koszt tej opłaty wyniesie 284 zł.

W ocenie Prezesa UOKiK, tak ustalona opłata wstępna w wysokości zależnej od kwoty udzielanej pożyczki nie odzwierciedla rzeczywistych kosztów przygotowania umowy ponoszonych przez Optima. Należy bowiem zauważyć, iż przedsiębiorca posługuje się gotowym wzorcem umowy, do którego wpisuje jedynie dane konsumenta, kwotę kredytu itd. Proces oceny ryzyka kredytowego jest również ustandaryzowany. Stąd też uzależnianie wysokości opłaty wstępnej od kwoty pożyczki powoduje, że nie odzwierciedla ona kosztów faktycznie ponoszonych przez przedsiębiorcę w związku z przygotowaniem umowy.

W ocenie Prezesa UOKiK, w świetle zaprezentowanych okoliczności, przyjęty przez Optima sposób naliczania opłaty wstępnej powoduje brak ekwiwalentności względem wartości usługi świadczonej przez Spółkę w ramach tej opłaty. Powyższe działanie może zagrażać ekonomicznym interesom konsumentów i stanowić przy tym działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami, a tym samym stanowić naruszenie art. 3 ust. 1 u.z.n.k. Konieczne jest zatem przyjęcie takiej metodologii kalkulowania ww. opłaty, by odpowiadała ona wartości realizowanego świadczenia.

Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów formułuje definicję negatywną pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając w art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle art. 1 ust. 1 wyżej przywołanej ustawy należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta będącego kontrahentem przedsiębiorcy. Przedmiotem ochrony nie są zatem interesy indywidualnego konsumenta lub grupy indywidualnych konsumentów, ale wszystkich – aktualnych lub potencjalnych klientów – traktowanych jako grupa uczestników rynku zasługująca na szczególną ochronę⁸.

---

⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lipca 2008 r., sygn. akt VI ACa 306/08, a także T. Skoczny, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów Komentarz*, Warszawa 2009, s. 962.

Stanowisko to potwierdzone zostało również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu jednego z wyroków stwierdził, iż: „nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów”⁹.

W ocenie Prezesa UOKiK zakwestionowane w przedmiotowej decyzji zachowanie Spółki godzi w zbiorowe interesy konsumentów. Stroną umowy zawieranej przez Optimę są zarówno wszyscy aktualni, jak i wszyscy potencjalni klienci zamierzający zawrzeć umowę o kredyt konsumencki. Zatem krąg adresatów analizowanej w niniejszej sprawie praktyki nie jest z góry określony.

Na poparcie powyższego należy zatem przytoczyć stanowisko SOKiK, który w jednym z wyroków wskazał, iż „jeżeli potencjalną daną praktyką przedsiębiorcy może być dotknięty każdy konsument w analogicznych okolicznościach, to ma miejsce naruszenie zbiorowych interesów”¹⁰. Tak więc w rozpatrywanym stanie faktycznym zachowanie Spółki nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz wpływa niekorzystnie na interesy potencjalnie nieokreślonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych kontrahentów przedsiębiorcy.

Mając powyższe na względzie należy uznać, że również przesłanka dotycząca w godzenie w zbiorowe interesy konsumentów została uprawdopodobniona.

Zobowiązanie się przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 28 u.o.k.i.k, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione - na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania z urzędu – że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24 tej ustawy, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes UOKiK może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań. Taka sytuacja zachodzi w niniejszej sprawie.

W toku postępowania w sprawie podejrzenia stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, Optima złożyła wniosek o wydanie decyzji zobowiązującej w trybie art. 28 u.o.k.i.k. w zakresie praktyk określonych w sentencji niniejszej decyzji, który ma na celu usunięcie bezprawności i wprowadzenie do obrotu nowych produktów odpowiadających wytycznym Prezesa UOKiK. Przedsiębiorca zobowiązał się do:

A. stosowanie – w miejsce praktyki określonej w pkt I.1. sentencji decyzji - opłaty za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania konsumenta (jako usługi opcjonalnej) za każdą uzgodnioną w umowie wizytę, w stałej wysokości dla wszystkich umów, której wysokość będzie

⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2003 r., sygn. akt: I CKN 504/01.

¹⁰ Wyrok SOKiK z dnia 13 stycznia 2009 r., sygn. akt XVII Amc 26/08.

przedstawiona w stosowanych przez Spółkę tabelach produktowych dostępnych dla konsumentów oraz będzie odpowiadała wartości realizowanego świadczenia, a ilość wizyt będzie uzależniona od czasu trwania umowy pożyczki;

B. stosowanie – w miejsce praktyki określonej w pkt I.2. sentencji decyzji - opłaty wstępnej, pobieranej jednokrotnie, w stałej wysokości dla wszystkich umów, której wysokość będzie przedstawiona w stosowanych przez Spółkę tabelach produktowych dostępnych dla konsumentów i ustalona zostanie w oparciu o koszty czynności podejmowanych w związku z zawarciem umowy,

Spółka zmieniając metodologię obliczania ww. opłat i warunkując ich wysokość od rzeczywistych kosztów podejmowanych czynności eliminuje bezprawność, będącą przedmiotem zarzutu w postanowieniu o wszczęciu niniejszego postępowania. Nowy sposób naliczania zakwestionowanych opłat spowoduje konieczność skorelowania ich wysokości z wartością świadczenia realizowanego w ramach każdej z opłat.

Analizując powyższe zobowiązanie Prezes UOKiK uznał za zasadne przyjęcie zobowiązania w omawianym zakresie, gdyż ma ono na celu wyeliminowanie kwestionowanej praktyki.

Niezależnie od treści przyjętego w niniejszej decyzji zobowiązania, Optima powinna dostosowywać swoje działania w obrocie konsumenckim do aktualnego stanu prawnego. Zatem **każda zmiana w aktach prawnych regulujących działalność prowadzoną przez Spółkę, w szczególności wynikająca z ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o nadzorze nad rynkiem finansowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1357), powinna powodować dostosowanie się przez Pożyczkodawcę do nowego otoczenia prawnego.**

W świetle powyższego organ ochrony konsumentów uznał, że podjęte przez przedsiębiorcę zobowiązanie zmierza bezpośrednio do zapobieżenia naruszeniom art. 24 u.o.k.i.k. i nałożył na przedsiębiorcę obowiązek wykonania przedmiotowego zobowiązania w terminie do dnia 10 marca 2016 r.

Wobec tego orzeczono jak w pkt I sentencji decyzji.

II.

Stosownie do art. 28 ust. 3 u.o.k.i.k. w decyzji (...) Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań. Zgodnie z tym przepisem Optima została zobowiązana **do złożenia - w terminie do 10 kwietnia 2016 r. - sprawozdania o realizacji przyjętego zobowiązania** poprzez przedłożenie:

A. nowych tabel produktowych dostępnych dla konsumentów;

B. 5 umów o kredyt konsumencki zawartych w marcu 2016 r. z uruchomioną usługą obsługi pożyczki w miejscu zamieszkania konsumenta;

C. dokładnych kalkulacji dla nowych wysokości opłat za obsługę pożyczki w miejscu zamieszkania konsumenta oraz opłaty wstępnej, w której zostaną przedstawione zarówno czynności wchodzące w skład tej opłaty, jak również jednostkowe koszty ich wykonania.

Powyższe informacje zamieszczone w sprawozdaniu będą użyteczne dla oceny prawidłowości wywiązania się przez Spółkę z przyjętego zobowiązania.

Organ ochrony konsumentów nie nałożył na przedsiębiorcę kary pieniężnej za praktykę wskazaną w sentencji decyzji, bowiem art. 28 ust. 4 u.o.k.i.k. stanowi, iż w przypadku wydania decyzji, o której mowa w ust. 1 nie stosuje się art. 26 i 27 oraz art. 106 ust. 1 pkt 4, z zastrzeżeniem art. 28 ust. 7 tejże ustawy.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w pkt II sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 kodeksu postępowania cywilnego od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie, które wnosi się za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia.

*Z up. Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Bydgoszczy
Piotra Adamczewskiego*